

340(4-6ЄЄ)

П68

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра права Європейського Союзу

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (в питаннях і відповідях)

Навчально-довідковий посібник

2020

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра права Європейського Союзу

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
(в питаннях і відповідях)

Навчально-довідковий посібник

За загальною редакцією

І. В. Яковюка

Видання 2-ге, виправлене

Харків
«Право»
2020

УДК 340(4-672ЄС)
П68

*Рекомендовано до опублікування редакційно-видавничою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 11 від 15 листопада 2019 р.)*

Рецензенти:

Д. В. Лук'янов, доктор юридичних наук, доцент, член-кореспондент НАПрН України, завідувач кафедри міжнародного приватного права і порівняльного правознавства Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

К. В. Смирнова, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Колектив авторів:

Т. М. Анакіна - питання 14,15,1В, 22,23,27, 53,54,56-60; *С. Р. Асірян* - питання 17; *Я. С. Бенедик* - питання 4, 16, 26, 31; *Д. С. Бойчук* - питання 42; *Т. В. Комарова* - питання 25, 42-52; *І. І. Маринів* - питання 33, 35, 36, 40, 43; *О. О. Петришин* - питання 44; *Б. Ю. Ребриш* - питання 39; *В. М. Стешенко* - питання 20, 21; *О. Я. Трагнюк* - питання 1, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 24, 32; *Ю. В. Щокін* - питання 19, 28, 29; *І. В. Яковюк* - питання 2, 3, 7, 10, 11,30,34,37,38,41,55

Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. — Вид. 2-ге, випр. — Харків : Право, 2020. — 174 с.

ISBN 978-966-937-862-0

У навчально-довідковому посібнику висвітлено основні питання інституційної будови та права Європейського Союзу.

Посібник «Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях)» розрахований на викладачів, аспірантів та студентів, які навчаються в закладах вищої освіти.

УДК 340(4-672ЄС)

© Комарова Т. В., Трагнюк О. Я., Яковюк І. В. та ін., 2019

© Анакіна Т. М., Комарова Т. В., Трагнюк О. Я., Яковюк І. В. та ін., 2020

© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ISBN 978-966-937-862-0

ЗМІСТ

Перелік основних скорочень.....	6
1. Історичні передумови європейської інтеграції.....	7
2. Поняття європейської інтеграції. Реалізація ідеї європейської єдності у діяльності Європейських Співтовариств	11
3. Заснування Європейського Союзу та поглиблення інтеграційних процесів у межах ЄС (1992-2007 рр.).....	13
4. Реформування Європейського Союзу за Лісабонським договором 2007 р. та його діяльність на сучасному етапі.....	16
5. Мета, завдання та цілі Європейського Союзу, їх юридичне значення.....	19
6. Цінності Європейського Союзу та їх юридичне значення.....	22
7. Правова природа ЄС: основні концепції.....	23
9. Поняття та види компетенції Європейського Союзу.....	29
10. Принцип субсидіарності в праві ЄС.....	33
11. Принцип пропорційності в праві ЄС.....	36
12. ЄС як суб'єкт міжнародного права та національного права держав-членів.....	38
13. Правове регулювання відносин ЄС та ЄАВТ. Правовий статус Європейського Економічного простору.....	40
14. Право ЄС: поняття, структура, дія в часі, просторі та за колом осіб. Співвідношення з поняттям «європейське право»	42
15. Джерела права ЄС: поняття та види. Зміст поняття <i>acquis communautaire</i> (<i>acquis</i> ЄС).....	46
16. Договір про Європейський Союз 1992 р.: зміст та юридична сила ...	49
17. Договір про функціонування Європейського Союзу: зміст і юридична сила.....	53
18. Регламент та директива як джерело права ЄС.....	55
19. Міжнародні договори (угоди) як джерела права ЄС.....	58
20. Індивідуальні і рекомендаційні акти Європейського Союзу: види та юридична сила.....	60
21. Оприлюднення джерел права ЄС. Офіційні мови ЄС.....	63
22. Співвідношення права ЄС і національного права держав-членів (принцип верховенства права ЄС, принцип прямої дії права ЄС, принцип прямого застосування норм права ЄС).....	66

23. Принцип верховенства права ЄС щодо національного права держав-членів.....	68
24. Пряма дія права ЄС у національних правопорядках держав-членів. Відмінність від прямого застосування.....	70
25. Роль прецедентної практики Суду справедливості ЄС в розвитку правової системи Союзу.....	72
26. Поняття законодавчого процесу ЄС. Основні законодавчі процедури.....	74
27. Правові засади набуття членства в ЄС. Критерії членства в ЄС та процедури вступу.....	77
28. Припинення членства в ЄС: правова підстава, процедура, юридичні наслідки.....	80
29. Призупинення членства в ЄС: правова підстава, процедури, юридичні наслідки.....	82
30. Посилене співробітництво в ЄС: умови та процедури участі держав-членів.....	83
31. Роль національних парламентів у функціонуванні ЄС.....	85
32. Інституційний механізм ЄС: поняття, елементи, принципи.....	89
33. Європейський Парламент: склад, порядок формування, повноваження.....	93
34. Європейська Рада: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень.....	96
35. Рада ЄС (Рада Міністрів): склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень.....	99
36. Європейська Комісія: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень.....	103
37. Європейський Центральний Банк: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень.....	105
38. Рахункова Палата: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень.....	108
39. Правове регулювання фінансування Європейського Союзу. Бюджет ЄС.....	110
40. Економічний і соціальний комітет: склад, повноваження, юридична сила рішень.....	113
41. Комітет Регіонів: склад, повноваження, юридична сила рішень.....	116
42. Європейський омбудсман: правовий статус та повноваження.....	118

43. Агенції Європейського Союзу: поняття та види.....	120
44. Правовий статус та повноваження Європейської поліцейської агенції (Європолу) та Європейського бюро судової співпраці (Євроюсту).....	123
45. Судова система Європейського Союзу: принципи побудови, ланки і їх взаємодія.....	125
46. Суд справедливості ЄС: склад і порядок формування, структура. Правовий статус суддів та Генеральних адвокатів.....	127
47. Загальний суд: склад, порядок формування, структура, юрисдикція. Оскарження рішень.....	130
48. Юрисдикція Суду справедливості Європейського Союзу: природа, класифікація проваджень.....	132
49. Прямі позови в Суді справедливості ЄС проти держав-членів.....	134
50. Прямі позови в Суді- справедливості ЄС проти інститутів Європейського Союзу: оскарження правових актів та оскарження бездіяльності.....	136
51. Звернення національних судів держав-членів до Суду справедливості за преюдиціальним висновком.....	139
52. Порядок розгляду справ і прийняття рішень Судом справедливості Європейського Союзу.....	140
53. Концепція прав людини в праві ЄС.....	143
54. Хартія ЄС про основоположні права 2000 р.: структура та юридична сила.....	147
55. Громадянство Європейського Союзу. Правовий статус громадян ЄС.....	151
56. Поняття Шенгенського права та його основні засади.....	154
57. Становлення та розвиток правовідносин між Україною та ЄС.....	157
58. Угода про асоціацію між Україною та ЄС 2014р.: юридична сила, цілі, сфера дії, основні зобов'язання, механізм забезпечення виконання.....	161
59. Адаптація законодавства України до <i>acquis</i> ЄС: поняття, обсяг, механізм забезпечення.....	165
60. Поняття та основні свободи внутрішнього ринку ЄС.....	168